

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 330-342.
Geliş Tarihi-Received: 29.03.2024
Kabul Tarihi-Accepted: 25.04.2024
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1461087

II. Meşrutiyet Devri Yazarı Yusuf Niyazi ve Mesire Perisi

II. Constitutional Era Author Yusuf Niyazi and the Mesire Perisi

Kevser SÖNMEZ*

Öz

1908'de ilan edilen II. Meşrutiyet, Türk sosyal ve düşünsel hayatı için önemli dönüşümlerin milatlarındandır. Dönemde etkili olan fikir akımları, toplumsal yapıyı neredeyse yeniden kurarken, edebiyat da kuşkusuz, kendi söylem alanını açmaya başlar. Sultan II. Abdülhamid'in iktidarı boyunca, Meşrutiyet'in fikrî zeminini oluşturacak hamleler yapan, ancak dönemin sansür mekânizması nedeniyle diledikleri gibi eser verememiş olan yazarlar, 10 Temmuz 1908'i bir bayram olarak kabul eder ve matbuat hayatında ciddi bir canlanmanın görülmesini sağlarlar. Edebiyat, bu dönemde fikir akımlarına bağlı ideolojik bir veçhe kazanmış olsa da dönemin sosyal şartlarının bir sonucu olarak popüler edebiyatın da hızla geliştiği görülür. Özellikle polisiye anlatıları, dedektif hikâyeleri, müstehcenlik içeren metinlerle birlikte popüler edebiyata dair tarihî anlatılar ve melodramlar da dönemin ruhunu örer. Özellikle Sultan II. Abdülhamid'in hafiyelik kurumuna yönelik öfkenin dışa vurulduğu müstakil eserler ortaya çıkarken aile hayatı, marazi ruh halleri ve aşk teması, belirgin olarak bahsedilen bu edebî değeri daha düşük olsa da sayıca çok fazla eserin yazılmasını sağlar.

Bu dönemde eser veren Yusuf Niyazi, yayımlanmış olduğu edebî eserleri ve periyodikleri ile dikkat çekici bir kalem olmasına rağmen, popüler edebiyatın sahası içerisinde bulunduğu ve özellikle de İstanbul dışında görev yaptığı için edebiyat tarihlerinin üzerinde durmadığı bir isimdir. Oysa dönemi tüm tematik çerçevesi ile örnekleyen sanatçı, kaleme aldığı eserlerde popüler edebiyatın gerektirdiği her başlığı uygular ve toplumsal faydayı da gözeterik melodramlar oluşturur.

Bu makalede, Yusuf Niyazi'nin daha önce dil içi çevirisi yapılmamış olan *Mesire Perisi* isimli eserinin çevirisi yapılacak ve eserin dönemi ve popüler edebiyat içerisindeki yeri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yusuf Niyazi, Mesire Perisi, popüler edebiyat.

Abstract

The Constitutional Monarchy II was declared in 1908 and this period is one of the milestones of important transformations for Turkish social and intellectual life. While the intellectual movements that were influential in the period were literally re-establishing the social structure, literature undoubtedly began to open its own field of discourse. Writers, who made moves that would form the intellectual basis of the Constitutional Monarchy during Sultan II. Abdulhamid's rule, but could not produce works as they wished due to the censorship mechanism of the period, accepted July 10, 1908 as a holiday and ensured a serious revival in

* Arş. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Denizli/Türkiye, e-posta: kevsers@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7551-7624.

the press life. Although literature gained an ideological aspect related to intellectual movements in this period, it is seen that popular literature also developed rapidly as a result of the social conditions of the period. Especially crime narratives, detective stories, texts containing obscenities, as well as historical narratives and melodramas of popular literature, weave the spirit of the period. While individual works emerged in which the anger towards the espionage institution of Sultan Abdulhamid II was revealed, the themes of family life, morbid moods and love enabled many works to be written in this clearly mentioned area of lower literary value.

Although Yusuf Niyazi, who wrote works in this period, is a remarkable writer with his literary works and periodicals, he is a name that is not emphasized in literary history because he was in the field of popular literature and especially because he worked outside Istanbul. However, the artist, who exemplifies the period with all its thematic framework, applies every title required by popular literature in his works and creates melodramas while also considering social benefit.

In this article, Yusuf Niyazi's work titled *Mesire Perisi*, which has not been translated into the language before, will be translated and the period of the work and its place in popular literature will be discussed.

Keywords: Yusuf Niyazi, *Mesire Perisi*, popular literature.

Giriş

Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı'nın önemli merhalelerinden birini II. Meşrutiyet Devri Edebiyatı oluşturur. Toplumsal dinamiklerde yaşanan değişim, Sultan II. Abdülhamit iktidarının sona ermesinin toplumsal hayattaki etkisi, ideolojik eğilimler, milli devletin kurulmasına yönelik çalışmaların yarattığı yeni kavram haritaları, edebiyatta da farklı eğilimlerin doğmasını sağlar. Bir yandan edebiyatın yeni hayatı yüklenmesi, diğer yandan istibdat ortamının sonlanmasıyla matbuat hayatında görünen canlanma, edebî eserlerin çeşitlilik bakımından artmasını sağladığı gibi tematik olarak da yeniliklere kapı aralanır. Sultan II. Abdülhamit'in ve hafiyelik teşkilatının eleştirisi, bu dönem eserlerinin en yaygın temasıdır. Bunun dışında yabancı kadınla evliliğin ve aşırı Batılılaşmanın eleştirisi, dönemin yarattığı özgürlük ortamının dile getirilmesi, milli konular, aile ve toplumsal ilişkiler, ayrıca 1897'den beri kendi söylem alanını oluşturan savaş temaları, romandan tiyatroya uzanan bir tür zenginliğiyle kendisine yer bulur.

Meşrutiyet Devri Edebiyatı içerisinde yer alan ve imzasına 1908-1932 yılları arasında rastlanan, popüler edebiyat geleneğinde kaleme aldığı novellalar (Üyepazarcı, 2019, s. 593) ile tanınan Yusuf Niyazi Bey, bu devrin velut sanatçılarından. Edebiyat tarihlerinde adına sık rastladığımız bir isim olmamakla birlikte, döneminin matbuat hayatı içerisinde kendisini var etmeyi başarmış bir sanatçı olan Yusuf Niyazi'nin; tefrika halinde kalan ve çeşitli kataloglarda, dönem mektuplarında, gazete haberlerinde, eser kapaklarında, yayınladığı ilan edildiği halde ulaşılamayan eserlerinin dışında yayımlanmış bir romanı, altı novellası, altı tiyatrosu ve bir de mensur şiiri mevcuttur. Hayatının büyük kısmını İstanbul dışında geçirmesi ve estetik edebiyatın dışındaki bir alanda eser vermesi, sanatçının edebiyat tarihlerinde yer edinmemesinin nedeni olarak görülebilir.

Çeşitli ve dolaylı kaynaklardan edinilen bilgilere göre Yusuf Niyazi Bey, 1880 yılında dünyaya gelir. Kısa süre eğitim aldığı Hukuk Mektebi'ni yarıda bırakarak edebiyat sahasında kalem oynatır ve uzunca süre geçinmek için yazarlık ve yayıncılık yapar. İstanbul'da bir süre *Saadet* ve *Terakki* gazetelerinde yazarlık yapan Yusuf Niyazi, Meşrutiyet'in ardından Orman, Maden ve Ziraat Nezareti bünyesinde çalışır ve uzunca süre Kastamonu'da görev yapar. Cide ve Daday'da tahrirat kâtipliği ile meşgul bulunduktan sonra Bursa'da hapisane kâtipliği ve Orhaneli'de yine tahrirat kâtipliği görevlerini üstlenir. Soyadı kanunuyla birlikte Erdem soyadını alan yazarın çağdaşı ve kısa süreli eşi Yaşar Nezihe Hanım ile mektuplaşmalarından tespit edilebildiği kadarıyla

seksenli yaşlarının sonunda vefat ettiği anlaşılmaktadır. Ömrünü Bursa'da tamamladığı düşünülen Yusuf Niyazi, 1960'li yılların ikinci yarısına dek hayattadır (Toros, 1998, s. 137-139).

Taha Toros, Yusuf Niyazi'nin hayalperest bir karakteri olduğunu belirtir. Dolayısıyla yazarın, Tanzimat'ın ikinci kuşağında başlayan ve Fecr-i Âti nesliyle evcilleşen bir psikolojik etkide kaldığını belirtebiliriz. Bu hayale meyyal kişiliğinin yanında sanatçının şipsevdi, hercai ve devlet görevleri karşısında umursamaz bir yapısının olduğu da bilinmektedir (Toros, 1998, s. 138). Ona yakın evlilik yapan yazar, 1897-1899 yılları arasında Yaşar Nezihe ile nişanlıdır. Fakat şairenin babası, damat adayını zendost bulunca evlilik gerçekleşmez. Yıllar sonra bir araya geldiklerinde evlenmeye karar verirler ve 10 Temmuz 1912'de evlenirler. Birlikte Cide'ye gittikleri on ikinci günde ihanete uğrayan Yaşar Nezihe, dayanamayarak İstanbul'a döner ve ayrılma işlemlerini başlatır (Toros, 1998, s. 140). Elli günlük evliliklerine rağmen, birbirlerine dargın olmayan ikili, yaşları doksana eriştiğinde bile mektuplarla görüşmeyi devam ettirirler (Ankay, 2020, s.1). Yusuf Niyazi'nin biyografisine dair pek çok detay da bu yolla öğrenilebilmiştir. Çok sayıda evlilik yaptığı bilinen yazarın dünyaya gelen üç oğlu da erken yaşlarda vefat etmiştir. Böylece sanatına yansıttığı duyarlılık, şahsi hayatıyla da birleşir. Otobiyografisi ile sanatını birbirinden ayırmayan sanatçının kimi yazılarında ve eserlerinde çocuklarının vefatına dair duygular vardır (Gürel, 2021, s. 17).

Yusuf Niyazi Bey, uzun süren sanat hayatında kaleme aldığı eserler dışında pek çok dergi ve gazetenin yayımlanması noktasında da ciddi mesai harcamıştır. Yayın faaliyeti içerisinde en uzun soluklu periyodiği Kastamonu'da on dokuz yıl boyunca çıkardığı *Nazikter* isimli gazetesidir. Daha çok bir edebiyat dergisi biçiminde olan ve tüm sorumluluğunu tek başına yüklediği bu periyodun hem sahibi hem mesul müdürü hem mürettibi hem muharriri kendisi olan yazar, sıklıkla batırdığı ve tekrar çıkardığı gazetesine, çok genç yaşta kaybettiği eşinin adını vermiştir. "Nasrettin Hoca gibi eşğine biner, köy köy, kasaba kasaba abonman kaydeder ve para toplardı. Kuyruklu kamyon adını verdiği eşğinin sırtında yemeği, yatağı, evrakı ve çeşitli eşyası bulunurdu. Para toplayabilirse gazete haftada bir, iki, üç, bazen de günlük çıkardı" (Demircioğlu, 1972, s. 45-46). *Nazikter*'in yanında, yine Kastamonu'da, kısa süreli bir periyodik olarak 1910 yılında *Şule*'yi ve Kastamonu'nun ilk mizah gazetesi olan *Çalçene*'yi de 9 Ağustos 1927-16 Ocak 1929 tarihleri arasında yayımlar. *Curcuna* da bu dönem sanatçının çıkardığı periyodikler içerisinde. Harf inkılabının gerçekleştiği dönemde yayımlanan bu mizah gazetesi, Latin alfabesine uygun politika takip eder (Çelebi, 2017, s. 96-110). *Nazikter*'i 7 Mart 1929'da, 198. sayı ile tamamlar. 1930'da, bu kez Bursa'da *Uludağ* isimli periyodini yayımlamaya başlar. *Nilüfer* ve *Çekirge* dergilerini çıkarır. El yazması olarak çıkardığı *Çiçekler* isimli periyodik ise sanatçının hem maddi imkânlarının kısıtlılığını hem de bu imkânsızlıklara rağmen matbuat hayatında kalabilmek adına yaptığı fedakârlıkları göstermesi bakımından önemlidir.

Sanatçının edebî mesaisine baktığımızda da yine romantik bir yaklaşımın özelliklerini görürüz. Ara Nesil döneminde denenilen ve Servet-i Fünûn döneminde yoğunlukla uygulanan mensur şiir alanının, Yusuf Niyazi tarafından da boş bırakılmadığı anlaşılır. Vefat eden oğlu Kemal ve eşine dair duygularını, ölüm acısının kendisindeki tesirlerini anlattığı *Sessiz Feryâdlar*, yazarın mensur şiiridir. *Nazikter*'in de vefat eden eşinin adından mülhem olduğu hatırlandığında Yusuf Niyazi Bey'in şahsi hayatının, onun edebî dünyasında önemli karşılıkları olduğunu görebiliriz. Hem popüler edebiyatın içerisinde olması hem de beslendiği ana damarın Tanzimat ikinci kuşağından beri nesilleri etkileyen santimentalizm olması, sanatçının romantik ve çoğu zaman otobiyografik izler taşıyan eserler ortaya koymasıyla sonuçlanır. Bu anlamda Yusuf Niyazi Bey, Meşrutiyet

döneminin, hiçbir akıma bağlı kalmayan sanatçıları içerisinde yer alırken, edebiyatın bu alanının da önemli bir temsilcisi hâline gelir.

Yazarın II. Meşrutiyet iklimi içerisinde kaleme aldığı novellaları ise altı tanedir. Roman olmak noktasında kurgu unsurları ve hacmi bakımından yetersiz olan ancak bağlı oldukları popüler edebiyat geleneği içerisinde bir anlatı değeri taşıdığı için hikâye olarak tanımlamanın da mümkün olmayacağı bu eserler, melodram niteliği taşırlar. 1908 yılında yayımlanan *Kara Belâ*, 1910 tarihli *Girit Kurbanları* ve 1911 tarihinde yayımlanan *Menfâ Köşelerinde*, *Kadın Pençesi yahut Bir Facia-ı Mâzi*, *İşvekâr* ve *Mesire Perisi* isimli eserleri bütünüyle popüler edebiyat ürünleri içerisinde yer almaktadır. *Kara Belâ* ve *Menfâ Köşelerinde* isimli eserler, Meşrutiyet devri edebiyatının temel teması olan hafiyeler üzerinedir. Journallerin ve hafiyelerin keyfi davranışlarının mahvettiği hayatlar anlatılır. *Girit Kurbanları*, tarih temalı bir anlatıdır ve Giritli Müslüman Türklerin uğradığı zulüm işlenir. *Kadın Pençesi yahut Bir Facia-ı Mâzi*, *İşvekâr* ve *Mesire Perisi* ise gündelik aile ve aşk hayatları üzerine kuruludur. Derin psikolojik tahlillerin olmadığı, tesadüfiliğin kullanıldığı, katartik etki sağlamak adına mektup, günlük gibi birinci elden kaynak malzemenin bir anlatım tekniğine dönüştürüldüğü ve ahlaki tutumun önemsendiği bu eserler, genellikle mutsuz biçimde biter. Sanatçının kurgusal tercihleri, eserlerde melodram özelliklerinin ön plana çıkmasının nedenidir.

Yazarın roman düşüncesi de novellalarından farklı değildir. Yayımlanmış ve ulaşılabilen tek romanı *Sükût yahut Ceza-yı Melânet*, 1911 tarihlidir. Yine popüler edebiyatın melodramik etkisinin görüldüğü eserde, sevgi vaatleriyle kandırılan bir genç kızın terk edilmesinden duyduğu acı ve kendisine kötülük eden erkeğin nihayetinde mahvı ele alınır. Popüler edebiyatın getirdiği kolay ve anlaşılır vaka, tesadüfilik, duygu aktarımı sağlayacak unsurlara yer verme, genellikle dış mekâna açılma, derinliği olmayan karakterler oluşturma ve geniş zaman kullanma gibi kurgusal unsurları, bütünüyle kullandığı görülür.

Yusuf Niyazi'nin 1909 tarihli olan ve tarihi bir dram niteliğindeki *Mazlum Şehzadeler yahut Hürrem Sultan*; 1909 tarihinde yayımlanan ve evliliğe ailelerin müdahalesinin neden olduğu faciaları konu edinen *İnhidam*, 1911 tarihinde yayımlanan ve Sultan II. Abdülhamid'in hafiyelerinin şahsi amaçları uğruna neden olduğu aile facialarını konu edinen *Mülevves yahut Bir Casusun Akıbeti*, 1911 tarihli, gerçek bir tarihi kişilik olan Fehim Paşa'nın, başhafiye olmasından kaynaklı erkini ve gücünü nasıl kötüye kullandığını konu edinen, dolayısıyla tarihî biyografik bir oyun olan *Fehim Paşa Mezaliminden Hafiyeler Melanetleri*, 1927 yılında yayımlanan ve aile içerisindeki yanlış anlaşılmanın ve dedikodunun neden olduğu durumları işleyen *Çürük Şeftali*, 1932 yılında yayımlanan ve tarihî bir dram niteliğinde olan *Alemdar yahut Civelek Mustafa* sanatçının tiyatro eserleridir. Yazarın tiyatro metinlerinin Fecr-i Âtî'nin tiyatro temaları ve Meşrutiyet döneminin hâkim temaları çerçevesinde yazıldığı görülür. Bu anlamda tiyatro edebiyatı açısından da devrini örneklemek noktasında önemli bir konumdadır (And, 1970, s. 238).

Popüler Edebiyat Geleneği İçerisinde Mesire Perisi...

Yazar, eserlerinden de görüldüğü üzere hem otobiyografisini hem de devrinin arayış, beklenti ve sosyal zeminini eserlerine taşımak konusunda mahirdir. Üst düzey ve estetik bir sanat hedefi olmayan Yusuf Niyazi, popüler edebiyatçı olmanın da bir gereği olarak hemen hemen aynı konuları işlemiş, melodram özelliği bulunduğu için de mutsuz sonla biten eserler kaleme almıştır. Bu eserlerin tek istisnası henüz günümüz Türkçesine aktarılmamış olan *Mesire Perisi* isimli novelladır. Zenginlik hırsına kapılmış olan ve kızının güzelliğini bu yolda harcamaktan çekinmeyen annesinin baskısıyla, zalim bir

hafiye olan ve kendisinden yaşça büyük, üstelik çapkın biriyle evlenmek zorunda kalan Münevver'in hikâyesini içeren bu anlatı, genç kadının anlık yaşadığı bir farkındalıkla kendisini gerçekten seven kişiyle evlenme kararı alması ile neticelenir. Diğer eserlerden farklı olarak, *Mesire Perisi* olarak tanınan Münevver'in duygu ve düşüncelerini daha derinlikli olarak verdiğini, genç kadının bir vicdani muhasebeye tutuşur. Bu anlamda eser, sanatçının diğer eserlerinden farklılık taşımaktadır. Anlatının sonunda hak ettiği cezayı bulan kişi, hafiye den başka biridir.

Eser, 1327/1911 tarihlidir ve Uhuvvet Matbaası'nda basılmıştır. "Köylü Kalbi", "İzdivaçtan Sonra" olarak adlandırılan iki bölümden oluşur. Anlatının başkahramanı Münevver; her akşam çıktığı uzun ve tefekkürâne yürüyüşlerinden, güzelliğinden ve çevresinde yarattığı duygusal ilhamın yoğunluğundan insanlar tarafından Mesire Perisi olarak anılır. Zaten genç kızın adını bilen de nadirdir. Onun mutlak olan yürüyüşleri, köyün tüm erkeklerin dikkatini çeker ve genç kızdan etkilenen çok kişi vardır. Yazarın, kahramanı tanıtırken çizdiği tabiat manzarasının Fecr-i Âti geleneğinden beslendiğini de belirtmek gerekir. Fecr-i Âti şairlerinin şiirde doğayı seyretmeye yönelik tavırları, özellikle kozmik bir zaman dilimine yaslanarak akşam vaktini esas almaları, anlatının açılışında çizilen dış dünya tasvirinin duygusal yoğunluğu, bu anlatıda da gördüğümüz özellikler olur. Örneğin Mesire Perisi, özellikle "akşam oldu mu o mutlaka, kendisine anlatılamayacak bir cezbe-i mümtaziyet veren mavi yeldirmesi ateşin al şemsiyesiyle çayırdaki esbab-ı vücut ederek kimseye ehemmiyet verilmeyen bir vakar-ı azametle dolaşır ve sonra güneşin gurub-u hazinini temaşa için patika yoldan ta tepeye kadar çıkar". Özellikle ayın görüldüğü akşamlarda "tûde tûde ufukları kaplayan pûşide-i leylin sine-i ketminden sıyrılarak baharın ezhar-ı rengârengi" seyredilir.

Anlatının diğer kahramanı olan Mehmet isimli delikanlı, Mesire Perisi'ne gerçek bir sadakat ve aşkla bağlanır. Onu her gördüğünde "Yanıyorum ah!" diyerek derdini belli eden ve mecnuna dönen Mehmet, aşkıdan ne yapacağını şaşırır. Kilo kaybeder, yalnızlaşır, içine çekilir. Epey zamandır kendisinden haber alınmaz, ancak bir sabah anlatıcı konumunda bulunan Hilmi Bey'in evine gelerek, Mesire Perisi'ni kendisine istemek adına aracı olmasını ister. Hilmi Bey, akılcı ve durumu doğru okuyabilen biridir. Kızın annesinin servet beklentisinin farkındadır ve bu evliliğin gerçekleşmeyeceğini bilir. Yine de Mehmet'i kırmayarak, kızın evine aracılara gönderir. Sonuç, beklendiği gibidir. Mehmet, derbeder vaziyetteyken, kahvehanede Mesire Perisi'nin, zengin bir hafiye olan Fuad Bey ile nikâhlanacağı haberi yayılır. Mehmet, alkollü bir hâlde kahveye gelir ve yine Hilmi Bey ile dertleşmek ister. Cebinden bir zarf çıkararak Hilmi Bey'e okutur ve fikrini sorar. Bu mektup, Münevver'e yazılmıştır ve onu evleneceği kişi hakkında uyarılmaktadır. Çünkü Fuad'ın tek bir olumlu yanı yoktur, çapkınlığı ve zalimliği ile nam salmış bu hoyrat kişinin elinde solmasını istemediği Mesire Perisi, onun uyarılarına kulak asmaz ve annesinin isteğine uyarak Fuad Bey ile evlenir. Bu noktada anlatının ikinci bölümü başlar. Artık Mesire Perisi, birkaç aylık evli olmakla birlikte günlerce eve gelmeyen kocasını bekleyip üzülmemektedir. Evde sürekli damadının verdiği refah içerisinde yaşayan annesinin varlığına rağmen, kendisini oldukça yalnız ve kimsesiz hisseder. Evlilik onu şimdiden yormuştur. Kocasını kabalaşmış, açık açık kendisinden vazgeçmiş, hatta evi de terk ederek Alman bir tiyatro oyuncusuyla birlikte yaşamaya başlamıştır. Her yerde bu kadınla boy göstermekten çekinmez. Bu günlerde Münevver'in tek tesellisi Mehmet'in kendisine yazdığı ve genç kadının da komodinin çekmecesinde sakladığı mektup olur. Onun daima kendisini sevdiğini ve beklediğini bilmek, genç kadını rahatlatır. Üstelik bu mektuba inanmayıp, sırf annesini mutlu etmek için bu evliliği gerçekleştirdiği için de çok pişmandır. Evlendiği günden beri, yani iki yıldır hep Münevver'in etrafında olup ondan haberdar olan Mehmet'in varlığı, Münevver'i rahatlatır. Fakat yazar, bu noktada entrik düğümü yükseltir ve Münevver bir sabah annesinden, eşi Fuad Bey'in bıçaklanarak

öldürüldüğünü öğrenir. Çok üzgün ve perişan bir halde, haberi getiren polis memuru ile konuşsa da olayın sebebi öğrenilemez. Fakat ertesi günün gazetelerinde, Fuad Bey'in sevgilisi Alman aktris uğruna, bu kadının eski sevgilisi tarafından öldürüldüğü haberi yayımlanır. Suçlular yakalanıp sorgulandıklarında cinayetin nedeni ve işlenişi de açığa çıkar. Münevver, bu olayın kendi gururunda yarattığı tahribattan rahatsızdır. Eşi hakkında artık üzülmemesi gerektiğine karar verir. Sebep olduğu kötülüklerin nihayetleneceğini ve insanlara yaptığı zulümlerin bedelini ödediğini ve kendisinin masum sevgisini hak etmediğini düşünerek rahatlar. Bu olayın üstünden dört ay geçmiştir ve Mehmet, mutlu bir şekilde yine Hilmi Bey'in yanına gelerek ona Münevver ile evleneceğinin müjdesini verir. Mehmet tahsil hayatına başlar, Münevver de artık mutlu bir kadındır. Anlatının sonunda Münevver evinde, iki çocuğunu huzurla büyütmektedir.

Bu anlatı, bir toplum zararlısı olan Fuad Bey'in cezasını bulduğu, aile büyüklerinin gençler hakkında hırsıyla aldıkları kararların onları nasıl bedbaht ettiği noktasında önemli bir novelladır. Çünkü Meşrutiyet'in ve aynı zamanda Tanzimat anlatılarının ortak dil ve söylem dünyası yansıtılmıştır. Eserin dili sade olmakla birlikte içerisinde mektup anlatım tekniğine ve gazete haberlerine yer verilmiştir. Edebî eserin ana teması aşk olmakla birlikte, eserde takip edilen ve merkezde olan tema, aşk değil daha çok yanlış evlilikler ve hafiyelerin ahlaksızlıklarıdır. Yazar, bu eserle sosyolojik çıkarımlarını tamamlamış ve hafiyenin ölümünün herkesin hayatını olumlu etkilediği düşüncesinden hareketle, o devrin bitişini de kutlamıştır. "Evet, sen bu suretle beraber elim mahkuriyetten kurtulduğun gibi onun hevesat-ı menfuresine kurban olan namusların, jurnalleriyle hanümanları sönen mazlumların intikamı alınmış oluyordu..." (Y. Niyazi, 1327, s. 19). Anlatı içerisinde, hafiyeyi işaret etmek için "akrep" benzetmesini kullanan yazar, anlatının sonunda tüm toplumun bu zehirli varlıktan kurtulduğunu muştular. Sosyal sınıflar arasındaki eşitsizlikler, popüler edebiyatın yine sevdiği temalardan biridir ve görgünün servetten önemli olduğu düşüncesi vurgulanır. II. Meşrutiyet Edebiyatı, kadının sosyal hayatta var olmasını destekleyen bir düşün dünyası açar. Fakat romanda, bu arayış dışarıda bırakılmış, Mesire Perisi, evde çocuklarını büyütürken mutluluğu yakalamıştır. Bu anlamda, sanatçının, devrin genel eğilimleri dışında bir tutum belirlediğini söyleyebiliriz. Popüler edebiyatın, özellikle kadın okura hitap eden bir yapı taşıması noktasında, eser, dönemin ruhuna ters düşmüş ve kadınların huzuru evde bulmaları gerektiği noktasında bir tavır sunmuştur. Yusuf Niyazi, popüler edebiyat geleneği içerisinde varlık gösteren bir yazar olması noktasında, ilhamını Tanzimat ve Ara Nesil'e ait temel eğilimler üzerine inşa ettiği için, bu bakış açısı, eserin içyapısıyla örtüşür. Yine aynı saikle yazarın, anlatı boyunca taraf tuttuğunu, kendi düşüncelerini açıkladığını ve estetik mesafeyi ortadan kaldırdığını da görürüz. Eserin son paragrafında okur ile sohbe başlayan yazar, anlatıcı unsuruna rol yüklemeyi ve okur ile eser arasında estetik bir mesafe gelişmesine izin vermez.

Sonuç

Yusuf Niyazi Bey, eser vermeye başladığı Meşrutiyet Devri Türk Edebiyatı'nın tematik çerçevesine uygun olarak hafiye teşkilatına dair neredeyse bir moda hâline gelen söylemine sıkı sıkıya bağlı bir sanatçıdır. Dönemin ideolojik edebiyat çerçeveleri dışında konumlanan ve popüler edebiyat türünde eserler veren yazar; aşk, ölüm, tarih temalarının içerisinde daima Sultan II. Abdülhamid devrinin eleştirisini yapmaktadır. Temaları, dönemine uygun olmakla birlikte seçilen yolun popüler edebiyat olması, sanatçının göbek bağına Tanzimat ve Ara Nesil dönemine bağlar. Eserlerin kurgusal zemini, bu dönemlerin iklimine uygun düşer. İbret vermeyi hedefleyen ve melodramik bir romantik ahlaka sahip bulunan yazar, bu etkilerle eserlerinde mutsuz sonlar kurgular.

Trajedinin yükselmesi için seçtiği bu yolun tek istisnası *Mesire Perisi* isimli novellasıdır. Bu eserde de merkezde bir kadın ve onun gençliğini, güzelliğini parasıyla satın alan, üstelik cinsel arzularının peşinde makam ve yetkisini kullanmaktan da çekinmeyen bir hafiye vardır. Bu hafiyenin ölümünün ardından ağlamayı bile onun kötülüklerinden dolayı ayıp bulan kadın, eserin sonunda hürriyetine kavuşur ve hak ettiği huzuru yakalar. Eser, sanatçının diğer eserleriyle birlikte okunduğunda, dönemin sosyal ve siyasal zemini üzerinde bütünlüklü bir bakışın varlığı mümkün olacaktır.

Mesire Perisi

I

Köylü Kalbi

Mesire Perisi... Ona bu namı vermişlerdi. O kadar güzeldi ki köyde edâ-yı füsünkârına hayran olmadık kimse kalmamıştı. Kahvelerde alekser ondan bahis olunur. Çayırda hep o tâkip edilir, aile meclislerinde mesela bir şey intihabına dâir açılan musâhabeye hep o giyinişlerde, yürüyüşlerde, bakışlardaki ruh-ı zerâfet karışırdı..

Diyebilirim ki Mesire Perisi köyün güzide bir nuhbe-i emeli, her şeyiyle, her hâliyle takdire, taklide şâyan bir şi'r-i mehâsini idi.

Mamafih o, kendi halinde yaşamayı sever bir kızdı. Köşke taşındıkları günden beri hiç kimseye ufak bir ima-yı iltifatta bile bulunduğu görülmemişti. Onun yegâne sevdiği şey çayırda saatlerce annesiyle dolaşmaktı.

Akşam oldu mu o mutlaka, kendisine anlatılamayacak bir cezbe-i mümtaziyet veren mavi yeldirmesi ateşin al şemsiyesiyle çayırda esbab-ı vücut ederek kimseye ehemmiyet verilmeyen bir vakar-ı azametle dolaşır ve sonra güneşin gurub-u hazinini temaşa için patika yoldan ta tepeye kadar çıkardı.

Bir akşamdı. Kamer, tûde tûde ufukları kaplayan pûşide-i leylin sîne-i ketminden sıyrılarak baharın ezhar-ı rengârengini yaldızlıyordu.

Çayırda kadın erkek epeyce kalabalık vardı. Her taraftan bir avaze-yi şadi yükseliyor: öteden bir gazel-serânın mukmir ufuklara yayılan zemzeme-i hazini, beride handeden, zevk ü şataretten mürekkeb bir gamgame-yi cûşacûş, sonra enindar bir köylü kalbinden taşan

“yanıyorum ah...” feryatları. Etrafta akisler teşkil ediyordu.

Ah bu müşteki-i elem... Zavallı Mehmetçik.. O, bir ay evvel hepimizin arasında gülen, söyleyen bir köy delikanlısıydı. Hepimiz onu latifeler edecek kadar laubali bir muhabbetle severdik fakat bir gün solmaya, sararmaya başlayan bu bedbaht... Biraz sonra hepimizden kaçan, herkesten uzak ve ayrı yaşamak isteyen mücessem bir garibe-i ahlak hâlini almıştı.

Bir sabah henüz uyanmış kahvemi içiyordum. Dışarıdan annem:

– Oğlum diye seslendi.. Mehmet gelmiş seni istiyor..

– Mehmet mi, çok şey..?

Hayret ve telaşla hırkamı giyerek selamlığa koştum. O beni görünce:

– Beyim dedi.. Sabahleyin rahatsız ettim ama affediniz... O müteessirane yüzüne bakıyordum. Oh zavallı çocuk o kadar zayıflamıştı ki...

– Otursana Mehmetçiğim dedim.

– Niçin ayakta duruyorsun. Ayol artık birbirimizi göremez olduk. O, bu sözlerimle kızardı.

– Öyle oluyor beyim dedi.. Ne çare rençberlik. Ve sonra beni aldatmak mecburiyetiyle söylediği bu yalanın tevali etmek ihtimaliyle muazzep:

– Sizden bir ricaya geldim ama diye söylendi bilmem kabul olunacak mı?

– Bir ricaya mı?

– Evet.. Bilirsiniz ki ninem öldü öleli, ne hasta olsam bakacak, ne ölsem, bir yudum su verecek kimsem kalmadı. Bu halin devamı beni perişan edeceğinden korkuyordum. Nihayet, birden evlenmeyi düşündüm. Eh oldukça param (bırakanlar nur içinde yatsın), evim, hayvanatım var. Niçin evlenmeyeyim dedi hususuyla... Mehmet birden kızardı

– Hususiyle diye gülümsedim, sevdiğin bir de kız var değil mi?

– Evet, ne yalan söyleyeyim beyim? Var. Hem o kadar seviyorum ki? Bu sabah uyanır uyanmaz aklıma geldiniz. Gideyim halimi beye anlatayım dedim. Vakıa biz köylü sayılırsak da kısmetse ne denir. Bir kere hanımefendiyi gönderiver.

– Hay hay. Edeceğin rica bu ise bir şey değil. Bilirsin ki, senin saadetin benim de saadetim demektir. Çalışacağıma emin ol.

– Eksik olmayınız beyim.

– Sevdiğin kız buralı mı, yoksa kiracılardan biri mi?

– Kiracılardan beyim.

– İsmi?

– Onun ismi.. İsmi..? Of.. İşte buna cevap veremeyeceğim.

– [Hayretle]

– Niçin

– Onun ismini kadın erkek köyde bilen yok da..

Anlamıştım... ve:

– Mesire Perisi mi? Diye sorduğum zaman zavallı bütün iştihak-ı ruhuyla "Evet o.." diye kızardı.

Mesire Perisi... Oh, katiyen biliyordum ki bu sebükruh çiçekler perisini o muazzam anne, evet o seyir kuklası kadın Mehmet'e vermeyecek ve işte bu aşk bu sille-i hakaretle muzlim bir hufre-i mahrumiyete doğru yuvarlandıktan sonra orada bir inbisat-ı gayz ile birden patlayarak bir facia oluverecekti. Bu malum bir hakikatti. Fakat ona anlatılamazdı. Bedbaht! Benden aldığı cevap-ı muvafakle memnun ayağa kalktı ve hiçbir vakit nâil olamayacağı saadetin serâb-ı hülyasıyla neşemend:

– Bugün dedi hanımefendiyi oraya göndereceksiniz değil mi? Bir ıstırab-ı aramsuz içinde gülümsemeye çalışıyordum.

– Evet.. diye cevap verdim hemen şimdi..

Hissiyatım beni aldatmamış, işte annemin aldığı cevap:

– Kısmetini başka yerde arasın...

Yarabbi! Şimdi bunu o bedbahta nasıl söylemeliydi? Nasıl demeliydi ki

– Biçare Mehmed, onlar senin birçok geceler hafaya-yı kalbinde saklayıp büyüttüğün o necip aşka layık birer mahluk değilmiş, onlar namuslu bir damat, vicdanlı bir koca değil, atları, arabaları, elmasları bilhassa sarı sarı altınlarıyla bir hanım efendi gururu içinde yaşatacak bir adam lazımmuş. Ve akşam geldiği vakit, zapt olunmayan tahvur ve nefret bana bunların hepsini söyletecek bir saik müyesser oldu. O, benim sözlerimi bir teslimiyet-i mazlumane içinde nihayete nihayete kadar dalgın dinledikten sonra:

– Zararı yok beyim diye içini çekti.. Hakları da var a ben kim, o kim?..

İşte bu vakadan sonra Mehmet artık köy içinde görülmez olmuştu. O daima kendine gezecek izbe yerler buluyor ve herkes çayırda zevkiyle, eğlencesiyle meşgul gülüşürken ta uzaklarda onun mevcudiyet-i garibânesini ihtar eden enin-dâr ses:

“Yanıyorum ah..” nakaratıyla beyaban leyle karışıyordu..

Bir Cuma sabahıydı. Gecedden beri yağmakta olan yağmur sebebiyle hepimiz kahveye toplanmış, o hafta Dudullu’da icra olunacak köy düğününün anane-yi tafsilatını dinlemeye dalmıştık, o sırada köylülerden biri dedi ki:

– Ne fayda, bizim mesire perisi bu düğünde bulunamayacak.

– Bulunamayacak mı? Niçin?

Şimdi bütün nazarlar, köyün o müstesna mahlûkundan bahsetmek isteyen bu sarışın çehreye dikilmiş, tafsilat bekliyordu. O, attığı sigarayı kocaman kundurasının ökçesiyle söndürmeye çalışırken:

– Niçin olacak dedi.. Nikâhlanıyor.

– Nikâhlanıyor mu?

– Evet, dün Hüsam Bey söylüyordu. İnanmazsanız Cemil Bey’e de sorun o da işitti, alacak adam bilmem nerede aza imiş.

Öteden başkası:

– Desene? diye haykırdı.. Bizim çayırın tadı kaçtı. Artık kahvenin içinde dumanlı bir mübahase başlamıştı. Hiç kimse dinlemediği halde herkes bir şey söylüyordu ve bu gürültü, Mehmet’in kahveye girdiği dakikaya kadar sürdü. Onda öyle bir sarhoş eda-yı bî-tabisi vardı ki herkes şaşırıldı. İşretten müteneffir olduğuna bugüne kadar emin olan bütün kahve halkı bu kıpkırmızı çehrenin ifade-i sekr-alûdu karşısında samimi bir helecan-ı rikkat içinde birden sustu:

– Mehmet içmiş..

Zavallı! Halkın nazarlarıyla birbirine tefhîm ettiği bu acı su-i zehabdan bî-haber yanıma sokulduğu zaman etraftan edilen iltifat ve selamı bile işittirmeyen bir dalgınlıkla:

– Köşke kadar gittim dedi.. Ve sonra bir başkasının işitmek ihtimalinden korkuyormuş gibi fısıltı bir sesle ilave etti:

– Bir şey gösterecektim de...

Ayağa kalktım.

– Haydi dedim. Evde rahat rahat konuşabiliriz. Birden yükselen gulgue-i serzeniş arasından sıyrılarak dışarı çıktık. Sabahtan beri yağın yağmur yolları geçilmeyecek derecede çamurladığı için müşkülâtle yürüyebiliyorduk. O esnada

– Haberiniz var mı diye sordu, bizim Mesire Perisi evleniyormuş.

Hayret ve teessürle yüzüne bakıyordum. O vereceği, tafsilatın hakikatinden emin olanlarda görülen bir itminanla başını sallayarak dedi ki

– Hem de kime veriyorlarmış bilseniz?... Çapkın mı çapkın, (uçarı mı, uçarı) herifin, Kadıköyü'nde, Haydarpaşa'da yapmadığı rezalet, yok. Hangisini anlatayım bilmem ki... Namuslarını berbat ettiği kızlar, kocalarından ayırdığı kadınlar, yıktığı yuvalar (söndürdüğü ocaklar) daha çok... Ama herif dehşetli (akrep)lerden... Bundan başka bilmem hangi paşaya da mensup. (Ee sağdan soldan) birkaç bin lira da çarptığı cihetle, at araba mükemmel artık ona kim ne diyebilir?.. İşte bu melun, bela-yı siyah gibi iki ay evvel buraya da gelmişti. Bilmem siz var mıydınız? Herif o gün mesire perisini görünce ne hallere geldi?.. Meğer işin içinde iş varmış. Meğer bu geliş gezmek için değil onu görmek içinmiş...

Ah, ben bileydim, bu kara belanın köyümüzde en namuslu bir kıza musallat olacağını, azıcık (çakmış) olaydım. Yemin ederim ki, ne olursam olayım onu hemen oracıkta saplar da (ümme-i Muhammedi) şerrinden kurtarırdım... Fakat ne yapayım ki anlayamadım...

Ah kardeşim! Şu kız mesela bir süprüntüçüye varsaydı bu kadar acımayacaktım. Aman yarabbi bu melun paranın hatırı için neler yapıyor, nelere göz yumuluyor?..

Ama ben, bunların hepsini o zavallıya bildireceğim hem yazdırdım bile... Okusun da kime vardığını nasıl bir canavar ağzına atıldığını anlasın.. O, ağlar gibi bu sözleri tekrar ederken cebinden bir zarf çıkararak

– Bir kere siz de okuyunuz diye bana uzattı. Güzel olmuş mu? Hüseyin Hoca böyle şeyleri beceremez ama...

Hiçbir şey söyletmeyen bir heyecan-ı teessür içinde zarfı aldım. Oh! Bu zarf.. bu, delinmiş bir kalbin katre katre düşen hûn-ı elemi musavver olan bu zarfla o, neler anlatmak istemişti?. Ve ben bu uzun, pek uzun tazallümnameyi okurken o mustarip ve mutehevvir:

– Ne olursa olsun diye söyleniyordu.. Ben daima onu seveceğim!..

Heyhat! Ey zavallı çocuk! Sen bunlarla, bu kırılmış kalbin, parçalanmış emellerinin naçiz ve bedbaht feryadlarıyla da ona; şimdi gelin olmak telli pullu elbiselerin teşşuat-ı nazar-firibiyle köşeye oturmak hissiyle çarpan, o alayış perest kalbe ilham-ı merhamet edemeyeceğinden emin ol. Fakat O:

– Nasıl olmuş? Diye sorduğu vakit

– Güzel.. demekten başka verecek cevap bulamadım.

II

İzdivaçtan Sonra...

– Seni, daima seni seveceğim Münevver... Mesire Perisi, hala bu zezeme-i sevdayı fısıldayan zevcinin hayali karşısında bir zehr-i hande ile gülümseyerek saate baktı: Yedi.. Oh! İşte cehennemî bir azâb-ı metrukiyet içinde geçen bir gece daha...

Fakat o niçin böyle yapıyor, niçin bir kerecik olsun evine gelmek istemiyordu?.. Yoksa artık her şey.. bu aşkın bütün hatırat-ı pâki ölmüş müydü? Büsbütün mü ölmüştü?

O, şimdi pekâlâ biliyordu ki Fuad on bir gündür yine o karının, o Alman şantözünün sine-i menkûb-i iğfâlinde yaşıyordu.

Muztaribâne ayağa kalktı ve şerâre-i infiâl saçan nazarlarıyla bir daha saate bakt(ikt)an sonra konsolun gözünden çıkardığı buruşmuş bir kâğıdı okumaya başladı..

Of! Zavallı çocuk! Ne kadar doğru yazmış, bu mülevves kalbi ne açık bir ifade-i nefretle anlatmak istemişti?..

İşte hepsi ortada idi. Ve bütün bu hayatlar, melanetler arasında nihayet o bir mefturiyet-i elemiyyeye uğrayarak yapayalnız kalmıştı. Ne ağlasa haline acıyacak, ne gülse süruruna iştirak edecek bir hemdem-i şefika vardı. Birden aklına annesi geldi.

– Ah bu kadın diye dudaklarını ısırıldı. Şimdi damadının atıyla, arabasıyla gülünç bir ihtişam göstermek merakına uğrayan bu hissiz kadın... Evet, bari o olsun, bir parça da kendisiyle meşgul olacak bir merhamet gösterseydi... O vakit belki bu metrukiyet elemeleri bir parça tahaffûf ederdi.. Fakat nerede?

Mehmet, bu mektupçuğunda kendisini hiçbir vakit unutmayacağını, kocasının pençe-i kahrına maruz da olsa yine ehemmiyet verdirmeyen emelsiz bir sebat ile takip edeceğini yazmıştı. Ve bu sahihti. İşte iki senedir bedbaht çocuk, her gün burada, arabasının arkasında; bir nazar-ı lakayd –lakin nazarlarıyla tesâdüm edecek– bir nazar ihtiyacıyla dolaşüyor, koşuyordu. Her gün sararmış çehresinin ifade-i perestîşiyile: “Nasıl diye soruyordu.. Bu atlar, arabalar, elmaslar sana umduğun saadeti temin edebildi mi?..” Heyhat! Mektubu yine aynı ihtimamla konsolun sine-i hifasına tevdi ettikten sonra düşünmeye, derin derin düşünmeye başladı.

Günler, haftalar, bir intizâr-ı beyhude içinde geçiyordu. Biçare kız! O kadar zayıflamıştı ki.. Bir sabah henüz kalkmış; şiddetle camlara çarpan yağmurun kaldırımlar üstünde husule getirdiği birikintileri temaşaya dalmıştı. O sırada bir gülle şiddetiyle içeriye giren Sıdika Hanım'ın

– Haberin var mı kızım olan işten? feryadıyla neye uğradığını şaşırarak ayağa kalktı. Ne vardı? Ne olmuştu? O, şimdi dövünerek anlatıyordu..

– Damadımı vurmuşlar ne olacak, kıymetli damadımı öldürmüşler.

– Öldürmüşler mi, fakat anne bunu şimdi kimden işittin?

– Karakoldan adam geldi.. Aşağıda.. Selamlıkta.. Ah fazla sormaya... cesaret edemedim ki..

Zavallı Münevver! Bu elim, matemî haberin karşısında ağlamaya başladı..

– Allah'ım diyordu. Bana bunu da, bu kanlı günü de gösterecek miydin?..

Alelacele yeldirmesini giyerek aşağı koştu. Selamlığa girdiği zaman, mustarip bir cehre ile kendisini istikbal eden memurun

– Hanımefendi, Allah (bakiyede kalanlara) ömürler versin... mukaddimesiyle anlatmak istediği bu faciaya tahammül edemeyerek sandalyelerden biri üzerine bitâbâne düştü.

– Vefat mı etti diye söylendi? Rica ederim beyefendi, halime merhameten bir parça tafsilat veriniz, kocamı kim ve niçin öldürmüş?

Genç komiser, karşısında bir çocuk acziyetiyle hıçkıran bu felaket-dide kadının giryeleri karşısında muhafaza-i metanet edemeyeceğinden korkarak:

- Bilmem ki dedi... Cenaze ile bize gelen jurnalde tafsilat yok. Mamafih katilin tutulmuş olduğunu zannedirim.
- Cenaze nerede? Onu nereye götürdünüz?
- Aşağıda...

Genç kadın bir hamle-i yeis ile kapıya doğru koştu. Şimdi o vefasız kocasının kanlı cesedi üzerine kapanarak ağlamak bütün hicranlarına, mahrumiyetlerine, matemlerine doya doya hıçkırığa hıçkırığa ağlamak istiyordu. Heyhat!

Cenaze pek hüznengiz bir surette çıkarıldı. Tabut; cemaat-i kesirenin arasında omuzdan omuza atılarak sallana sallana ebediyete doğru ilerlerken Münevver'in feryatları... Perde perde atabe-yi kibriyaya doğru yükseliyordu.

Ertesi gün intişar eden gazeteler faciayı şu suretle tasvir etmişlerdi:

“Dün gece saat yedi raddelerinde Odeon tiyatrosundan çıkan kalemi hulefasından Fuad Bey, Taksim’de, Bayram Sokağı’nda iki şahs-ı meçhulün taarruzuna uğrayarak cerh ü katl edilmiş ve mütecâsirleri her ne kadar takip edilmişse de denîler karanlıktan bilistifade firara muvaffak olabilmişlerdir. Mamafih zabıta-yı mahalliye tarafından şiddetle takip olundukları cihetle yakayı pek çabuk pençe-i adalete teslim edecekleri bî-iştibahtır.

Bir gün sonra neşrolunan ceridelerde ise

“Bayram Sokağı Cinayeti”

sernamesi altında şu havadis okunuyordu:

“Evvelki akşam sûret-i cerh ve katlini bertafsil yazdığımız cinayetin faileri olmakla maznûn Dimitri ve Yani namında iki şahsın yine mahall-i vakada dolaştıkları görülerek tevkif ve mutasarrıfiyet dairesine îzam olunarak isticvâblarına ibtidâr olunmuş ve bunlar her ne kadar inkâr eylemek istemişseler de Dimitri’nin kuşağı arasından çıkan bıçaktaki kan lekeleri üzerine nihâyet itiraf-ı melânete mecbur olmuşlardır.

Cinayete sebep olan vakaya gelince: Dimitri, bundan altı ay evvel Konkordiya’da şantözlük eden Eleni ile görüşüyormuş. Karı, mukumun servet-i mevcûdesini bitirdikten sonra kat-ı münasebet ederek Fuad Bey ile yaşamaya başlamış. Ve işte bu suretle Dimitri’nin kalbinde maktule karşı uyanan his adâvet, refik-i melunu Yani’nin iştirakiyle bu kanlı facianın tahdisine sebep olmuştur.

Genç kadın gazetelerin zevci hakkında verdiği bu tafsilatı nihayete kadar okuduktan sonra “Demek sen böyle adi bir fahişe için kurban gittin?” demek isteyen bir nazarla ta uzaklarda manzûr olan koyu, nefti serviliklere doğru nigerân ağlamaya başladı. Fakat! Niçin, onun nesine ağlıyordu? İki senedir tadada, tasvire sığmayan o sükut-engiz cinayetlerine, ihanetlerine mi? Oh! Ey pejmürde-baht kadın! Bil, onun ölmesi senin için de, başkaları için de bir nimet demektir. Evet, sen bu suretle...

Evet, sen bu suretle beraber elim mahkuriyetten kurtulduğun gibi onun hevesat-ı menfuresine kurban olan namusların, jurnalleriyle hanümanları sönen mazlumların intikamı alınmış oluyordu...

Bu vakadan dört ay geçmişti. Bir gün kalemin bitmez tükenmez yazıları içinde bunalmıştım. O sırada yanıma sokulan kapıcı fısıltılı bir sesle

- Sizi Mehmet Efendi görmek istiyor dedi.
- Mehmet Efendi mi?
- Evet. Ah Mehmet! İki senedir (kayıplara karışan) bedbaht! Süratle yerimden kalkarak aşağı indim. O beni görünce
- Bilsen diye boynuma sarıldı... Sana ne anlatacak şeylerim var?..

Berberce, hemen orada, nezaretin yanındaki kahveye girdik.. Şimdi o, mesut ve mesur bana iki senelik hayatının tafsilat-ı garâmını dinletmeye çalışıyordu. Anlattı, anlattı ve sonra:

- Şimdi dedi, artık bunlara bir netice veriyorum.
- Bir netice mi?
- Evet. Meğer Mesire Perisi, çektiğim eziyete yabancı değilmiş. Meğer o da kocası olacak herifin yaptığı fenalıklardan müteneffir, beni sevmiş! Hayretle haykırmışım:
- Sonra?
- Sonrası ne olacak, dul kaldıktan sonra bir mektupla tekrar yalvardım, halimi anlattım. Rızı oldu. Şimdi, bu hafta nikahımız icra olunacak..
- Peki ama annesi.. annesi.. ya o hissiz kadın?..
- Ne tuhaf söylüyorsunuz... Artık arada onun ne ehemmiyeti olur?..

Gayr-i ihtiyarî, bu iki mesudun iki sene evvelki hayatını düşündüm: Biri mavi yeldirmesi, ateşin al şemsiyesiyle kamerin nurları arasında nasıl enzar-ı iştıyakı başına takıp sürüklenirse, diğerrinin tullâmı leyli dalgalandıran

“Yandım Allah..”

Hikâyemize iyi bir netice mi vermek lazım? Öyle ise sevgili kari’ ve kari’elerim! Şu satırları da okuyun: Mehmet Mesire Perisi’ne nail olduktan sonra okumaya -hem de mini mini çocuklarla- mektebe giderek okumaya heves etti. Sa’y ve ikdâm ne yapmaz?... O az vakit zarfında bir kaleme devam edilebilecek hale geldi...

Mesire Perisi’ne gelince: O da bu saf kalbin ihtisâsat-ı aşikânesiyle, çektiklerini unutarak muazzez ve müftehir ikinci çocuğunu büyütüyor.

Kaynakça

- And, M. (1970). *100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi*. İstanbul: Gerçek.
- Ankay, N. (2020). “Yaşar Nezihe”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yasar-nezihe> [Erişim tarihi: 12.12.2023].
- Çelebi, E. (2017). Kastamonu Basınında Bir Mizah Gazetesi: Çalçene (1927-1929). *TÜRÜK*, 5(10), 96-110.
- Demircioğlu, A. (1972). *100 Yıllık Kastamonu Basını (1872-1972)*. Kastamonu: Doğrusöz.
- Gürel, R. (2021). *Yusuf Niyazi'nin Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Toros, T. (1998). *Mazi Cenneti I*. İstanbul: İletişim.
- Üyepazarcı, E. (2019). *Türkiye’de Popüler Romanın İlk Yüzyılının Öyküsü*. İstanbul: Oğlak.
- Yusuf Niyazi. (1327). *Mesire Perisi*. İstanbul: Uhuvvet.